

‘We moeten Mandarijn leren, mogen geen Kantonees praten’

Anouk Eigenraam
Hongkong

De confrontaties met het bestuur in Hongkong zouden vroeg of laat plaatsvinden, zo is de mening van inwoners die de protesten steunen. De jongere generatie hoopte dat China, dat in 2047 het bestuur weer overneemt, vooruitstrevender zou worden. Maar ze zien de vrijheid alleen maar afkalven.

‘Leugenaar! Je liegt! Vertel de andere kant van het verhaal eens!’

Een man in pak zwaait woest met een attaché-koffertje in de richting van stadsgids Armie. Die heeft net een groep toeristen iets verteld over het gebouw waarvoor ze staan, een pand in de vorm van een omgekeerde U. ‘Hierin zetelt het bestuur van Hongkong. De vorm moet symboliseren dat de deur openstaat van onze regering. Maar toen we hier in 2014 demonstreerden, werden we weggeslagen.’

De boze man staat zo’n meter van de groep verwijderd, in Thermal Park op Hongkong Island. Als hij langsloopt en Armie begint uit te schelden, haalt die zijn schouders op. ‘Dit gebeurt vaker. Ik ben er bijna aan gewend.’

De 32-jarige Armie geeft ons deze ochtend een gratis stadstour. Gezien het onderwerp geeft hij liever niet zijn echte naam. Want dit is geen rondleiding langs de toeristische attracties: de wandeling door het financiële en politieke hart van Hongkong heeft als onderwerp de relatie met China. En behandelt dus de achtergrond waar de nu al maanden durende demonstraties in Hongkong over gaan.

Deze stadstours zijn het idee van Hongkonger Michael Tsang (36). Na een loopbaan als actuaire was hij de financiële wereld zat. ‘Ik wilde iets voor mezelf doen. Het stoorde me al een tijd dat toeristen zo weinig wisten over de geschiedenis van Hongkong en van die basale vragen stelden als: ‘Is Hongkong deel van China?’.’

Sinds 2016 organiseert hij daarom de rondleidingen. Wat hem de afgelopen maanden opvalt, is dat mensen denken dat de huidige protesten het gevolg zijn van de inmiddels ingetrokken uitleveringswet, die de overheid wilde invoeren. Die wet zou verdachten van misdrijven aan het vasteland kunnen uitleveren.

Volgens Tsang zaten de felle confrontaties er al veel langer aan te komen — zelfs al voor de demonstraties van 2014. En veel demonstranten die je spreekt, beamen dit. ‘Al sinds 2003 is er een ontwikkeling gaande waarbij ons politieke systeem geleidelijk is uitgehold’, zegt Tsang. ‘Er is wetgeving ingevoerd die bijvoorbeeld China’s interpretatie aanhoudt. De oppositie is monddood gemaakt. De media staan onder controle. Ook toen zijn mensen massaal de straat opgegaan.’

De acht toeristen die deze ochtend meelopen met Tangs collega Armie komen uit Australië, het Verenigd Koninkrijk, Duitsland en België. Ze willen meer

Demonstranten tijdens een confrontatie met de politie op de Polytechnic University in Hongkong

FOTO: GETTY IMAGES

weten over de protesten. Zoals Jonas Grünau (22) uit Koblenz. Hij studeert dit semester aan de Hong Kong Baptist University in Kowloon. De universiteit was de eerste campus waar demonstranten het terrein overnamen, waarna bezettingen volgden op de Chinese Universiteit en de technische universiteit.

‘Mijn opleiding in Duitsland adviseerde te vertrekken’, vertelt Grünau. ‘Maar mijn vriendin was net hier, dus ik ben gebleven, al zijn we naar een hotel uitgeweken.’ De rest van het semester moet hij nu online afmaken.

De 27-jarige Jemma kwam maandagavond met twee vrienden uit Manchester aan in TST: precies het moment toen er in Kowloon flinke confrontaties uitbraken. ‘Ik volg het nieuws al maanden,’ zegt ze, ‘en ik begrijp de reden voor de protesten. Wat ik niet begrijp, is waarom ze hun eigen stad vernielen. De metrostations, winkels, de straat; er is zoveel schade.’

Die vraag snapt de gids. Maar hij wijst opnieuw op de decennia dat er vreedzaam is geprotesteerd. Zonder resultaat. Integendeel, het antwoord was: steeds meer geweld. ‘Eerst wilden de demonstranten voor hun rechten opkomen, toen wilden ze zich verzetten. Nu willen ze wraak.’

WAT NOU VLUCHTELING

Het gezelschap loopt verder, langs barakken waar eenheden van het Chinese leger zijn gestationeerd. Armie geeft vlug instructies geen foto’s te maken van de militairen. Zichtbaar ongemakkelijk loopt de groep langs de slagboom, een snelle blik werpend op de soldaten. Als we op veilige gehoorsafstand zijn, stelt hij de retorische vraag: ‘Denk je dat ze toevallig op deze locatie zitten? Natuurlijk niet. Hiermee geeft China aan dat zij vlakbij de centrale macht zitten.’

‘China beloofde ons in 1997 vijftig jaar

autonomie’, zegt Armie. ‘Maar wij kunnen niet eens onze eigen bestuurders kiezen, die worden allemaal voorgedragen door China. We moeten Mandarijn leren, mogen geen Kantonees praten. Autonomie? Democratie? Het is een grap.’

Armie’s vader vluchtte met zijn neef midden jaren zeventig vanuit Shenzhen naar Hongkong. Door het desastreuze economische beleid van Mao Zedong was er hongersnood in China. ‘Hij is de baai overgezwommen, een tocht van 14 kilometer. Op een gegeven moment hoorde hij een schreeuw. Zijn neef werd door een haai aangevallen en kwam niet meer boven water.’ Die vlucht heeft zijn vader het leven gered. ‘Toen hij een jaar later terugkeerde naar de plek waar hij aan land was gekomen, zag hij de lichamen van landgenoten in het water drij-

ven. Die mensen waren te zwak geweest om de oversteek te halen.’

Het verklaart volgens hem waarom de oudere generatie in Hongkong soms anders kijkt naar de toekomst. ‘Voor mijn vader is zijn leven al een stap vooruit geweest. Maar wij, jongeren, die hoopten dat China tegen 2047 wel net als Hongkong zou zijn, zien nu alleen maar de afkalving van onze vrijheid.’

Een paar jaar geleden probeerde Armie, net als zijn vader ooit, te vertrekken uit zijn geboorteplaats en in Berlijn aan de slag te komen, maar dat mislukte. ‘Ik kon moeilijk werk vinden, en krijg natuurlijk geen asiestatus. Men denkt: je komt uit het rijke Hongkong, wat nou vluchteling. Maar wie weet: als het zo doorgaat, worden we ooit nog eens echte vluchtelingen.’

Eén land, twee systemen

Hongkong is een Bijzondere Administratieve Regio van de Volksrepubliek China. Een deel, Hongkong-eiland, kwam in 1842 in Britse handen nadat de Britten de Eerste Opiumoorlog hadden gewonnen van de Qing-keizer. De zege in de Tweede Opiumoorlog van 1860 leverde Kowloon op, dat aan het vasteland grenst. In 1898 ten slotte kregen de Britten voor 99 jaar

zeggenschap over de omliggende gebieden, die de New Territories heten. In 1997 kreeg China het gebied terug met de afspraak dat Hongkong tot 2047 een grote mate van zelfbestuur zou krijgen. Dat werd het principe van ‘één land, twee systemen’. China had veel voordeel bij deze constructie. Hongkong diende als de poort voor buitenlandse investeringen en vanuit de rijke

voormalige kroonkolonie stroomde veel geld naar het vasteland. Die situatie verandert nu in rap tempo en ook dat baart Michael Tsang zorgen, nu Shanghai en Shenzhen zich economisch enorm ontwikkelen. ‘Als ze Hongkong voorbijstreven, dan is er voor Peking nog minder reden om hier een bepaalde mate van autonomie in stand te houden.’

‘Al sinds 2003 is er een ontwikkeling waarbij ons politieke systeem geleidelijk is uitgehold’